

VEČERNI LIST

Cena celoletno po pošti K 40.—, za Ljubljano K 36.—
 polletno " " " 20.— " " " 18.—
 četrtletno " " " 10.— " " " 9.—
 mesečno " " " 3.50. " " " 3.—
 Uredništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

NEODVISEN DNEVNIK

Iskarati: Enostolpna poltirnica (59 mm široka in 8 mm visoka ali nje prostor) za enkrat po 50 vln., za dva in večkrat po 45 vln. — Ob sobotah dvojni tarif. — Poslano: Enostolpna pettirnica K 1.—, — izhaja vsak dan, izjemši nedelje in praznike, ob 8. uri popoldne.

Najmlajša ameriška vojna žrtev — Slovenec.

Amerika in ameriški Slovenci za svobodo Jugoslavije.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Pismo iz Amerike, poslano dne 14. jan. 1919, je dobila te dni gospodična A. S. v Ljubljani kot odgovor na pismo, poslano v Ameriko dne 25. novembra 1918. Piše ji brat iz Brooklyna (Novi York): Po več

ko dveh letih, pravi, je bilo sestrično pismo prvo iz Evrope. Razen nekaterih rodbinskih zadev čitamo v pismu tudi stvari, ki so splošno zanimive. Naj jih tu objavimo dobesedno, kakor stoji v pismu:

Jugoslovanska propaganda v Ameriki.

»Tu v Ameriki imamo že dosti stare obleke zbrane, tudi denarja za nakup živeža; samo prilike še čakamo, da bomo mogli odposlati. Tu se je zdaj ustanovil tudi Amerikan Jugoslav Relief Committee, ki ima nalogo, med Amerikanci zbirati pri-

spevke za Jugoslovane; predsednica komiteja je gospa Harrison, večkratna milijonarka, pa tudi druge odlične osebe so v njem, tako da pričakujemo velikega uspeha.

Jugoslovani Wilsonu.

Res, živela Jugoslavija! Samo vprašujemo se, kako velika bo. V časo veselja so vam Italijani prillili kapljo strupa; no, morda pa ne bo učinkoval. Italijani sicer tukaj delajo veliko propagando, in skoro so jim je posrečilo ameriški javnosti dokazati, da je cela Dalmacija italijanska itd., ampak tudi mi smo stopili na noge in ustanovili po velikih mestih Jugoslav Information Bureau, ki pobijajo italijanske laži. Ni je jugoslovanske naselbine v Ameriki, ki ne bi bila poslala protesta Wilsonu, dalje angleškemu, francoskemu in ita-

lijanskemu poslanstvu tukaj zoper italijansko zasedenje naših krajev. Edini človek, ki se nanj zanesemo, je naš predsednik; bodite uverjeni, da bo zmagala pravica.

Da se ni vojska končala jeseni, bi bil vpoklican to pomlad; najprej so prišli na vrsto neoženjeni, potem oženjeni brez otrok. Amerika je imela nad 4 milijone vojakov, pa bi jih še enkrat toliko lahko na noge postavila. Zdaj so tudi v Evropi imeli priliko videti, kaj Amerika zmora in da ji ne manjka za nobeno reč energije.

15 letni Slovenec Dolar — padel kot ameriški vojak.

Zanimivo je za naš mali slovenski narod, da je bil najmlajši vojak, ki je na Francoskem pal v boju za čast Združenih držav Amerike — Slovenec, Dolar iz Chicago, star šele 15 let in pol. Izposodil si je bil od brata dolge hlače in potem je šel in se javil, da ima 18 let; starši bi ga bili seveda lahko vrnili, pa jih je preprosil, ker ob prijavi ni bil niti 15 let star.

Tudi tukaj razsaja influenza; umrlo jih je že nad 200.000, samih mladih, od 15. do 50. leta.

Tukaj zdaj lakote nismo občutili; le podražile so se nekatere stvari. Pripravljani smo tudi vam v domovini pomagati, čim bo mogoče.

To iz pisma; gotovo marsikaj zanimivega za nas vse. — H koncu bodi pripomenjeno, da je za obe pismi posredovala pisarnica gospoda Albina Kunca, Basel, Švica, Zentralbahnstr. 21., ki bo s tem vsem priporočen, ki hočejo v Ameriko pisati.

Najmlajši Slovenec.

Pismo iz Amerike nam poroča o požrtvovalnem delu, ki ga ameriška Jugoslavanl više tam za Jugoslavijo. — Italijani so tudi tam razvili bogato plačano propagando, s katero hočejo preslepti ameriško javnost svojih zahtev. Jugoslovani v Ameriki so krepko na delu, da pojasne resnico o naših deželah, prepričani, da nam ne bo nihče drugi kot Wilson pripomogel do pravice.

Pri tem pa se naši rojaki onstran Oceana lahko sklicujejo na velike žrtve, ki so jih radovoljno prevzeli in pretrpeli Slovenci v boju za osvoboditev svojega naroda. Mladi 15letni fantič Dolar, ki si je od brata izposodil dolge hlače ter se šel vpisat v ameriško vojsko, češ da je že 18 let star, in ki je dal svoje mlado življenje na francoskih poljanah za svobodo malih narodov, za svobodo svojega malega slovenskega naroda, ta mali deček je simbol našega osvobodilnega boja, je memento vsem, ki bi hoteli sedaj omalovaževati našo svobodo in nam nalagati novo robstvo. Najmlajši junak ameriške vojske, ki je padel za osvoboditev pravice izpod jarma krivice in nasilja — je bil Slovenec! Vsa ameriška javnost se mora pečati s tem junakom, ki sedaj po svoji smrti kliče Ameriki in vsemu svetu:

»Zakaj sem izkrvavel in umrl, če ne zato, da se uresniči sen mladega mojega življenja, sen stotisočev mladih mladih tovarišev, sen stotisočev drugih bratov in rojakov, ki so morda umirali v tuji službi, a sanjali isto, kar jaz in vsi skupaj: Svobodna združena domovina? Zakaj sem umrl, če pa naj je moja mlada gorka kri pripomogla le, da bo rod mojih očetov poslej še hujše zasuznjen kot doslej? Kri moja in kri vseh, ki smo umrli za svobodo in pravico, bo klicala po maščevanju, in gorje onim, ki so lahkomiiselno vadjali našim življenjem!«

Rojaki, narod, ki rodi otroke junake, ki se bori le za svojo pravico, ki zaupa vanjo in ne omahne, rojaki, ne bojte se za tak narod!

Mladi 15letni Dolar je simbol naše zmage in njegova žrtev ni bila zaman. Bog mu povrni!

Italijansko-nemška zveza.

Italijanska pomoč za Koroško.

Ljubljana, 4. marca. Ugotovljeno je, da so Italijani blizu Trbiža pripravili eno celo divizijo v popolni vojaški opremljeni, ki je pripravljena priskočiti na pomoč koroškim Nemcem, v slučaju, da bi začeli Jugoslovani prodirati. S tem je vsa zavrznost Ita-

lijanov osvetljena v novi luči. V izbiranju sredstev proti nam se ne sramujejo niti zveze z najhujšimi sovražniki civilizirane Evrope, z onimi Nemci, proti katerim je vstal ves kulturni svet. Pariz, pazi!

Svobodna trgovina v Jugoslaviji.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 4. marca. Svobodna trgovina je v ministrskem svetu sprejeta in se razteza na vse predmete prehrane. Vse na-

redbe, ki svobodno trgovino kakorkoli omejujejo, so s tem preklicane.

Turčija iz Evrope!

Grčija v Mali Aziji.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Pariz, 3. marca. Poverjeništvu za turške zadeve je sklenilo, da konča turško gospodstvo v Evropi ter da se osnuje nova turška država v Mali Aziji. Carigrad in

Dardanele bodi mednarodno. Grška dobi maloazijsko obal. Smirna z vsem zaledjem bo Grška.

Wilson bo 13. marca na Francoskem.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Lugano, 4. marca. New York Herald poroča, da prispe Wilson 13. t. m. v Brest. V Parizu bo prisostvoval preliminarne

pogajanji, ki se bodo vršila od 14. do 25. t. m. Nemčija bo imela dostop šele 1. apr.

Oddaja premoženja.

LDU. Dunaj, 3. marca. (DKU.) Glasom parlamentarne korespondence bo državni tajnik dr. Steinwender najbrž v drugi seji narodne skupščine predložil načrt o oddaji premoženja. Oddaja premoženja začne pri premože-

njih od 30.000 K naprej s 50 odstotno oddajo, ki se nadaljuje stopnjevaje do 30 odstotkov pri večjih imetjih. Premoženja inozemcev, ki prebivajo v deželi, se ne podvržejo glasom nameravanega načrta premoženjski oddaji.

Kako velika bo Poljska.

LDU Amsterdam, 3. marca. (Dun. KU) »Daily Telegraph« se poroča iz Pariza: Komisija za poljske zadeve je sklenila pri

ugotovitvi poljskih mej, da se izroče Poljski meje iz leta 1772 in da se razen tega odškoduje z zgornjo Šlezijo.

Preki sod v Petrogradu in Moskvi.

LDU. Berlin, 3. marca. (ČTU.) Kakor poročajo iz Rotterdama, piše »Daily Telegraph«, da je nad Petrogradom in Moskvo vsled protirevolucionarnih vstaj proglašeno poostreno obsedno stanje ter preki sod. Boljševiki so vzeli zelo mnogo talcev, ki jih bodo v prime-

ru obnove nemirov ustrelili. V zadnjem tednu je bilo ustreljenih preko 100 oseb, ki so bile nasprotnice boljševikov. Trockij je opustil svoj načrt ofenzive, ker so v boljševiški armadi izbruhnili upor.

V Berlinu stavka 200.000 mož.

LDU Berlin, 3. marca. (ČTU.) Cestni železničarji so že danes zvečer ob 8. uri ustavili delo. Ker so v teku današnjega dne pandauski delavci, delavci občnega električnega društva in delavci iz Schwarz-

kopskih foveren izstopili iz delavnice, je znašalo število stavkajočih zvečer že 200 tisoč mož. Meščanski večerni listi niso izšli.

Irška republika.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Lugano, 4. marca. »Secolo« poroča iz Londona, da je v Pariz prispel predsednik Irske republike de Wallese, ki hoče Irsko zadevo spraviti pred mirovni posvet.

Nasilni Italijani.

LDU Korčula, 3. marca. (LDU) Položaj v tem mestu je vsak dan bolj neznošen. Italijanska drhal vidi, da se italijanska vojska drži pasivno navzlic njenim izzivanjem. Italijanaši mažejo s črnolom vse javne napise in so ponoči med 26. in 27. februarjem zamazali tudi prag »Hrvatskega doma«. Renegati izživajo, prete in ne prizanašajo v svoji besnosti niti gospem, in prepevajo ostudne pesmi, v katerih se preti Jugoslaviji z vojsko. Dne 27. februarja je prispel podadmiral Notarbartolo. Italijanašem je bil dovoljen poset na vojnih ladjah in je drhal pri prihodu in odhodu ob navzočnosti častnikov in vojakov popevala vsakojake pesmi, s katerimi se preti, da se hočejo s hrvatskimi glavami igrati, kakor z lesenimi krogli. Popoldne se je izkrcala vojaška godba in korakala po mestu in igrala pri obešenju italijanske državne zastave na občinskem stolpu. Skrajni čas je, da se uvede mednarodno redarstvo, ki bo prečilo nadaljnje nasilno postopanje Italijanov.

Komunisti na Dunaju.

LDU Dunaj, 3. marca. (Dun. KU) Danes je bilo zborovanje komunistov, ki so protestirali proti temu, da se sestane narodna skupščina, ker narodna skupščina ni pravo zastopstvo proletarijata.

Obsedno stanje v Nemčiji.

LDU Berlin, 3. marca. (Dun. KU.) Da se obvaruje delaželno večino prebivalstva Berlina pred terorističnimi izgredi manjšine in pred lakoto, je prusko državno ministrstvo odredilo obsedno stanje za policijske okraje Berlin, Spandau, Detlow in Niederbarmin.

LDU Halle, 3. marca. (Dun. KU.) Nad Hallejem je bilo danes proglašeno obsedno stanje.

Nemci morajo izročiti vso trgovsko mornarico.

LDU Berlin, (DUN. KU.) »Deutsche allgemeine Zeitung« poroča iz Weimarja: Ob 11. uri 30 min. dopoldne so zbrani vsi v Weimarju navzoči državni ministri in pruski ministri nemške komisije za premirje pri zelo nujni seji, na kateri se je razpravljalo o brzotavki maršala Focha, s katero zahteva takojšnjo izročitev vsega ostalega nemškega trgovskega brodovlja, ne oziraje se na preskrbitev Nemčije s prehranjevalnimi sredstvi.

Kaj bo govoril regent?

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Pariz, 4. marca. V tukajšnjih diplom. krogih razpravljajo o govoru, ki ga bo govoril regent Aleksander v pozdrav narodnemu predstavništvu. Regentov govor bo izvor veselja, da smo doživeli dan, ko se je sestalo zastopstvo ujedinjenega naroda prvič v lastnem parlamentu v delu za našo bodočnost po stoletnih borbah in hudih

žrtvah. Apeliral bo na zaveznike, da se ob urejevanju evropskih zadev drže načela pravičnosti. Mi ne zahtevamo ničesar kar ni naše. K sklepu bo prestolni govor navedel glavne naloge, ki čakajo delegate ter našteval zakone, ki jih bodo morali v najkrajšem času urediti.

Agrarna reforma — stopila v veljavo.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 25. februarja 1919.

Ministrski svet v Belgradu je sklenil predhodne odredbe za pripravo agrarne reforme, ki so danes proglašene in so s tem stopile v veljavo. Na podlagi teh odredb se:

1. Razmerje kmetov do ag v Bosni in Hercegovini, v novih krajih Srbije in Črne Gore, dalje kolonsko razmerje in podobni odnosi med obdelovalci in lastniki zemlje v Istri, Dalmaciji in ostalih pokrajinah v Kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev — se takoj razveljavijo in obdelovalci zemlje proglase za lastnike zemljišč. Vse tožbe, ki potekajo iz teh razmerij, se ustavijo in razsodbe, ki so bile tekom vojne izrečene na korist lastnikov zemlje, razveljavijo.

2. Vsi fidejkomisi in posestva, ki obsegajo 100—500 oralov odbelane zemlje, se razdele poljedelcem, ki nimajo lastne

zemlje ali pa premalo. Prednost pri tem imajo invalidi, vdove in sirote v vojni padlih, dalje vojaki in prostovoljci, ki so se borili za osvoboditev in zedinjenje Jugoslovanov. Dosedanji lastniki zemljišč dobe odškodnino, izvzemši člane habsburške hiše in sovražnih dinastij ter tistih, katerim so te dinastije darovale posestva za izkazane jim zasluge.

3. Oddajanje zemlje v podnajem je prepovedano, izvzemši zadružno obdelovanje zemlje.

4. Vsi večji kompleksi gozdov prehajajo v last države; kmetje bodo imeli pravico do paše in lesa za kurjavo in gradbo.

5. Za izvršbo agrarne reforme se ustanovi poseben državni urad, ki bo podrejen ministrstvu za socialno politiko in v čegar delokrog bo spadalo tudi naselništvo.

Pred padcem nemške vlade.

LDU Berlin, 3. marca. (ČTu) Tu vlada veliko vznemirjenje in nervoznost. Pričakujejo že za prihodnje dni strmoglavljenje Scheidemannove vlade, ker je kabinet izgubil pri večini strankinih sodrugov svoje privržence. Pričakovati je, da pride sedaj na površje kabinet Haase z na levo orijeniranimi večinskimi socialisti, ki so zgolj radi oportuniste ostali pri stranki. K tem

pripadata predvsem vodja delavcev Hoch in Hue. V prihodnjem kabinetu bodo pač najštevilnejše zastopani neodvisni. Haase najbrže ne bo prevzel preustroja kabineta, ne da bi si poprej zagotovil pomoči komunistov. Od komunistov bo v prvi kabinet poklican dr. Ledy, odvetnik v Frankfurtu ob Meni. Ni dvoma, da bo tudi državni predsednik Ebert izginil iz površja.

Nemčija v škripcih.

LDU Naueu, 4. marca. (Brezžično.) Preko Haaga iz Washingtona došla vest, da je Wilson izjavil pri dineju voditeljev obeh velikih ameriških strank v Beli hiši, da se Nemčija ne more prej sprejeti v zvezo narodov, dokler ne doprinese dokaza temeljitih reform, je vzbudila pri vodilnih nemških krogih presenečenje. Državna vlada deluje kljub zunanjim in notranjim težkočam neprenehoma na pol. in gospodarski obnovitvi Nemčije, a jo pri pospeševanju te obnovitve ovira politika entente. Nemški državniki vidijo v tem protislovju, da zahtevajo aliranci reforme, ki jih vsled svojega postopanja zavlačujejo in prepredajo. Razširjenje stavkarskega gibanja in brezposelnosti v Nemčiji, je tudi po mnenju nevtralnih, celo aliranih opazovalcev, pripisati le pomanjkanju živil in surovin, ki jih ententa namenoma zadržuje. Obupno razpoloženje množice množil

tudi razočaranje vsega nemškega naroda, ker izvajajo kljub odstranitvi cesarstva in militarizma aliranci svoje imperijalistične metode napram nemški demokraciji brez ozira na to, da mora privedi poslabšanje nemške notranje krize do svetovne krize.

Iz pokrajine.

kr »Bitinje«. Hvalevredno je, da je prometna oblast otvorila med postajama Kranj in Škofja Loka postajališče »Bitinje« ter s tem ustregla obsežnim vasem Bitnu in Žabnici. Kot Bitenčan, rojen v Bitnu, pa nikakor ne morem mirno preko izraza »Bitinje«, ki pač ne eksistira od Loke do Kranja in menda tudi ne bo, če ravno si je nadel uradno lastnost. Najdaljša vas na Kranjskem, ležeča ob cesti med Kranjem in Loko, se imenuje: Zgornji, Srednji in Spodnji Biten, oziroma

zg., sr., in sp. Bitno. Vsak človek, doma iz Bitna, če ga vprašate, kam da gre, ti bo odgovoril: v Biten, oziroma v Bitno. Nasprotni hudomušnim jezikom, ki razlagajo Biten (Bitno) iz biti (pretepati), češ, da so se stari Bitenci radi bili, bo pač edino primerna razlaga zgodovinarja Pokorna, ki izvaja Biten (Bitno) iz nemškega Feichting, okrajšan po dialektu v Biten, Bitno. Tedaj postajališče: Biten ali pa Bitno.

kr Iz Adlešič, 28. febr. Tudi pri nas smo slišali minulo sredo, 26. t. m., popoldne med 3. in 4. uro gromenje ali detonacije, in sicer od iste smeri sem, kakor za časa italijanskih ofenziv. — Ker bo letos v mescu marcu dvakrat mlaj, ali se ne bo izpolnilo potem ravno letos Donboskovo prerokovanje glede razpada Italije? Vsi znaki kažejo, da se tam nekaj pripravlja in da bo, upamo, potem Italija delila usodo Nemčije in Avstrije. In takrat bodo rešeni naši rojaki, ki ječe v zasedenih krajih.

kr Nekateri izpremembe glede oddaje privatnih brzojavk. Vsled odloka ministrstva za pošto in brzojav se uvedejo počenši od 5. marca 1919 glede oddaje privatnih brzojavk sledeče izpremembe: 1. Ob delavnikih od devete ure zvečer do sedme ure jutraj ter ob nedeljah in praznikih ves dan se smejo oddajati samo nujne privatne brzojavke. Ta omejitev velja za privatne brzojavke v tuzemstvo in inozemstvo, ne nanaša pa se na časopisne brzojavke. Glede časopisnih brzojavk veljajo torej dosedanji predpisi. 2. Za privatne brzojavke, oddane ob delavnikih od četrte ure dopoldne do devete ure zvečer, se mora doplačati k navadni taksi še dodatna pristojbina od 1 krone za brzojavko.

kr Znova upostavljen poštni promet z balkanskimi deželami. Amerikanska pošta na uprava je naznanila srbski vladi, da je znova upostavljen ves promet pošte med Ameriko in Srbijo, Bosno, Bolgarsko in da je mogoče pošiljati v Ameriko pisma in zavilke. V kratkem se otvori tudi blagovni promet.

kr Čevljarski in krojaški mojstri na Kranjskem se naprošajo, da sporoče Uradu za pospeševanje obrti države SHS v Ljubljani, če so pripravljeni sprejeti kakega invalida v obrtno izučitev. Invalida vzdržuje za časa pouka Komisija za vračajoče se vojake. Najboljše uspehe v obrtnem pouku pa dosežejo pri invalidih v takih slučajih, v katerih vzame mojster invalida v popolno lastno oskrbo. Takim mojstrom plačuje Deželna komisija nekaj prispevka za vzdrževanje. Natančnejša pojasnila daje Urad za pospeševanje obrti, Dunajska cesta št. 22.

kr Za tujski promet v Zagrebu. Za prevažanje potniške prtljaje s kolodvorov in na kolodvore se je v Zagrebu ustanovilo društvo »Viator«, ki je že začelo poslovati.

kr Roparski umor v Zagrebu. Na Savski cesti v Zagrebu so 28. t. m. našli 45-letno vdovo Julijano Sušin umorjeno in oropano. Vdova je stanovala v svoji lastni hišici s hčerko, ki je manipulantinja v bolnišnici. Umor se je izvršil med 11. in

12. uro dopoldne, ko je bila vdova sama doma. Zločin sta izvršila po vsej priliki dva vojaka, ki so ju ob usodni uri videli priti iz hiše. Razen 1000 K gotovine sta odnesla mnogo dragocenosti; hran, knjižico sta pustila na mestu.

kr »Hasanaginica« na češkem odru. Dne 16. februarja so v Brnu prvič predstavljali Ogrizevićevo »Hasanaginico« v prevodu Jana Hudeca.

kr 10.000 vagonov hrvatskega lesa kupuje neki francoski konzorcij. Kupčija se pa še ni sklenila, ker hoče konzorcij plačati les v kronah, a hrvatski trgovci zahtevajo plačilo v frankih.

kr Pegavi legar se v Bosni čimdalje bolj širi. Omejili so potniški promet na železnicah in zaprli šole.

kr Lov na mast je vprizorila te dni sarajevska policija in našla po mesnicah, trgovinah in restavracijah velike zaloge, ki jih je zaplenila.

Iz Ljubljane.

1 Sprememba imena. Deželna vlada je dovolila tukajšnjemu trgovcu in posestniku g. Francu Hirschmannu, da se on, so-proga in otroci odslej pišejo Svetel.

1 Občni zbor »Društva mestnih nižjih uslužbencev« se vrši v nedeljo, dne 9. sušca, v mestni dvorani ob 9. uri zjutraj, kamor se vabijo vsi društveni člani. V slučaju, da bi bil ta občni zbor nesklepčen, se vrši pol ure potem drugi občni zbor, ki bo sklepan ob vsakem številu članov.

1 Nočni strel. Nocojšnjo noč je vojaška straža, ki je pridružena policiji, v bližini dvorca slišala, kako je neki neznanec udaril po oknu neke hiše. Ko se je straža približala, je neznanec pobegnil. Ker se na kile ni hotel ustaviti, je vojak za njim ustrelil in mu prestrelil obe nogi. Neznane se piše Sattler in je doma iz Spodnje Šiške.

Politična kronika.

p Zavajanje francoskega javnega mnenja o Jugoslaviji. Sotrudnik pariškega »Tempsa« Rivet je bil nedavno obiskal Jugoslavijo in imel pogovore s Štefanom Radićem in frankovcem Prebegom. Mnenje teh dveh mož, s katerimi se ne strinja v Jugoslaviji niti tisoči del prebivalstva, objavlja sedaj Rivet v svojem glasilu. Proti temu zavajanju francoskega javnega mnenja se na uvodnem mestu pritožuje belgrajska »Pravda« od dne 27. februarja t. l. Pravi, da je to postopanje enako, kakor če bi kak ugleden jugoslovanski list prinašal mnenje Bolo-paše in njegovih drugih o Franciji in njeni politiki kot merodajno. A dočim Francija take ljudi zapira in strelja, se smejo v Jugoslaviji svobodno šopiriti in govoriti.

p Težave ministra Korača. Stališče ministra Korača je zelo otežkočeno, in to ne samo zato, ker vlada glede agrarne reforme in socialne zakonodaje ni docela njegovih misli, marveč tudi zato, ker v lastni socialno-demokratski stranki nima večine za seboj. Socialisti v Bosni-Hercegovini in Srbiji stoje na programu inter-

nacionale in boljše vizma, dočim zastopa Korač narodno stališče v zmislu nemških večinskih socialistov. A tudi socialistična stranka na Hrvatskem, ki jo vodi Korač, ni popolnoma edina ter so tudi v njej elementi, ki so nasprotni Koračevi politiki. Koračeva demisijska za enkrat ni bila sprejeta, a njegovo stališče v vladi je vsekakor zelo težavno.

p O programu nove demokratske stranke v Vojvodini je izjavil njen predsednik, vseučiliški profesor v Belgradu dr. Bogdan Gavrilović: Mi hočemo monarhijo z dinastijo Karadjordjevičev, ustavno in parlamentarno monarhijo z eno vlado in enim zakonodajnim telesom; monarhijo s splošno, neposredno, enako in tajno volivno pravico in s široko krajevno upravno avtonomijo. To samoupravo zahtevamo, da bodi v naši deželi vsak državljani, vsaka občina, vsak okraj, vsako okrožje ali županija zadovoljna in nihče v naši državi ne občuti, da bi se mu s katerekoli strani delalo nasilje; a istočasno hočemo in zahtevamo, da so vsi državljani naše dežele z nami en narod, z eno narodno zavestjo, z eno narodno voljo, z eno narodno dušo. Razen teh državnopravnih točk je pa seveda še mnogo vprašanj, ki jih mora upoštevati strankin program. Tu je agrarno vprašanje, mnoga socialna in kulturno socialna vprašanja, žensko vprašanje itd. Teh točk stranka še ni končno veljavno formulirala, to pa zato, ker čaka razjasnitve strankarskih razmer in programov v Srbiji. Ob tej razjasnitvi bi moglo priti do končnega sporazuma med navidežno nasprotnimi si skupinami, med ostalimi pa bi nedvomno nastalo medsebojno spoštovanje; potem bi bilo zares lepo življenje med tistimi, ki so na vladi in med tistimi, ki so v opoziciji. Osebo je uverjen, da more do tega priti.

p Nemški greh. »Manchester Guardian« prinaša vsebino nekega Hooversovega govora, ki ga je govoril o priliki nekega svečanega obeda v Parizu, v katerem je dejal med ostalim: »Niobske solze 70 milijonov Nemcev ne morejo oprati vse one grozote, ki jo je Nemčija napravila na Francoskem in v Belgiji.

Po svetu.

s Češki legijonarji obžalujejo plitev patrijotizem svojih sorojakov in pravijo: »Med tem, ko se češki narod veseli in pleše, je ogromno število legijonarjev v boju z Mažari v zasedenih delih ozemlja, v jarkih in okuženih taboriščih.«

s Ogrsko žigovanje bankovcev je nalezlo na velike tehnične težkoče, ker ogrska nima v to potrebnih priprav, zato se širi misel, naj se z žigovanjem avstrijskih bankovcev malo počaka in naj se poveri ta posel avstrijsko-nemškemu državnemu žigovanju. Tako mednarodni dopisni urad, Kako bodo pa to izvedli, je druga stvar.

s Nova knjiga o bivšem cesarju Viljemu. Živo zanimanje je vzbudila na Angleškem že skoraj dotiskana knjiga: »Moji vtisi o cesarju Viljemu«, ki jo je napisal David Yegne Hill, bivši

ameriški poslanik v Berlinu. Hill opisuje bivšega cesarja, opazujoč ga čisto kot človeka, dosti simpatičnega, njegov detinsko radostni smeh pri vsaki dobro uspeli šali, njegov prijazen način v obče vanju, s katerim je pridobil val ljudi zase. Nasproti temu pa postavlja njegovo grdo, kruto in naduto obnašanje kot cesar, ki ga dela komičnega, neznosnega. V svoji duši ni krvolok in nasilnik; njemu je bila vojska sredstvo za namen, ki mu je bil svet, in to je: veličina Nemčije.

s Boljševiki. Med Francozi, ki so prišli iz Rusije, se nahajajo trije delegati ruskega Rdečega križa, ki so hoteli v Pariz, a so jih pridržali v Dunkirchenu, in niso mogli izvesti svojega načrta. Francozi imajo s seboj poldrug milijon rubljev, ki so hranjeni v francoski banki za boljševiško propagando.

s Dar ruskih legijonarjev mestu Parizu. Kakor poroča »Figaro«, je prejela pariška občina v dar od ruskih legijonarjev, ki so se do zadnjega časa bojevali na francoski fronti, medveda Miška. Medved, ki so ga privedli ruski vojaki s seboj na Francosko l. 1916., je preživel kakor njih zvest tovariš z vojniki vred dobre in slabe čase. Mišku so preskrbeli stanovanje v Jardin d'Acclimatation. Rusovski legionarji so se vrnili v svojo domovino, da se bodo bojevali zoper boljševike.

s Žena naročila morilec za svojega meža. Ob začetku vojske je šel na bojišče trgovec v Otočcu na Hrvatskem, Ante Kraljić; njegova mlada žena je pa kaj kmalu pozabila nanj. Šla je v Zagreb, kjer je kupila v Černomeru hišo in tam odprla svojo trgovino. Postala je bogata. V tem pa se je vrnil mož domov in ni se ji zdelo prav, ko jo je mož vedno nadzoroval, medtem ko je bila pred svobodna ženska. Ko se je posvetovala s svojo sestro Elizo, se je odločila, da ga ubije. Treba je bilo samo najti pripravno osebo za to dejanje. Po mnogem iskanju so jo našle v osebi Tome Vidakovića, ki sta mu dali nekaj stotakov. Tudi sta ga dobro pogostili, kadar je prišel k njima in mu dali zadnje revolver. Ko je nekoč trgovec potoval v Liko, je šel Vidaković za njim a se ni ponudila prilika, da bi ga bil ubil, zato se je vrnil nazaj. Tudi ko je drugič čakal morilec na svojo žrtev pred neko hišo, se ta ni prikazala, in čakanje je bilo brez uspeha. Trgovčeva žena in njena sestra sta bili razjarjeni, zakaj ne izvrši svoje naloge. Končno so je ponudila prilika. V neki noči je bil trgovec v mestu, tedaj se je Vidaković ponudila prilika, da izvrši dano mu nalogo. Vidaković ga je čakal pred hišo in ga je udaril z letvom po glavi, da je ta padel nezavesten na tla. Vidaković je mislil, da je žrtev mrtva in je pobegnil. Račun pa je nanesel drugače. Trgovec je ostal živ. Njegova žena, njena sestra in napadalec so priznali svojo krivdo.

s Nameravana ženitev med laško princezino in angleškim prestolonaslednikom. Francoski list »L'Oeuvre« razpravlja vprašanje o nameravani ženitvi med princezino

Ajo Jolando in angleškimi prestolonaslednikom, ker so se pojavile proti temu zapreke od obeh strani, ki se dajo težko odpraviti. Kot je znano je angleški dvor protestantski, a italijanski rimsko-katoliški ter mora eden od obeh sprejeti vero drugega. Po sebi se razume, da princ po angleški ustavi tega ne more in ne sme storiti — ampak nevesta. Italijanska kraljica, ki je prestopila iz pravoslavne v rimsko-katoliško cerkev, morda nima nič proti temu, a bolj nasprotna je kraljica mati, ki ne pusti, da bi vnuki preminjali vero in težko, da bi privolila k temu.

Ameriško posojilo. Amerika je posojila Belgiji znova 15 milijonov dolarjev. Celokupna vsota posojil Belgiji znaša 27 milijonov dolarjev. Vsota vseh posojil, ki jih Združene države posodile zaveznikom, znaša skupaj 1645 milijonov dolarjev.

Zagreška borza.

Zagreb, 3. marca. Rezervirano razporeženje na borzi traja dalje. V splošnem je opaziti, da se kurzi ne morejo držati na prejšnji višini. Edino brodska eskomptna banka, banka za trgovino in obrt, banka in štedionica za Primorje ter trgovska banka se drže dobro in so dosegle večji odjem. Hrvatska eskomptna banka in kreditna banka sta trpeli, ker je bilo za nju le malo zanimanja. Na koncu borze se je razpoloženje zboljšalo.

Zagreb, 3. marca. Zaključni kurzi na današnji borzi:

	Donari	Blago
Banka za trg, obrt in industrijo	458	488
Banka in hranilnica za Primorje na Sušaku, nove delnice	490	505
Hrvatska eskomptna banka	—	1440
Brodska menjačka banka	—	—
Eskomptna in menj. banka, Brod nove delnice	368	376
stare delnice	—	—
Hipotekarna banka, Zagreb	440	445
Jadranska banka, nove	890	960
Ljubljanska kreditna banka	—	—
Hrvatska kreditna banka	1055	1035
Narodna banka, stare delnice	440	458
nove	—	—
Obrtna banka, zadnja emisija, najnovejši del	248	258
Poljedelska banka	110	—
Prva hrvatska hranilnica, stare nove	9025	9100
Rečka pučka banka	207	210
Srbska banka	—	—
Hrvatska deželna banka v Osijeku stare	—	700
nove	670	680

Vesele reči o Brahmsu in Menzlu.

O teh umetnikih se sliši vedno kaj zanimivega, vse polno dovtipov kroži na njihov rovaž. Sicer so Nemci, a to nič ne de. Ko so tekom vojske v Moskvi izžvižgali neko Wagnerjevo opero, je stopil na oder voditelj ruske politike, profesor Miljukov, in je rekel: »Največja neumnost je zaničevati umetnike in jih zasledovati z narodnostnim sovraštvom. Umetnik ni ne Nemec, ne Rus, ne Italijan itd, umetnik je mednarodni in celo človeštvo ima pravico do njega.« Zato naj govorimo manj tudi o nemških umetnikih, akoravno

so nekateri majhni možgani proti temu. Karpat pripoveduje:

Bilo je okoli 1. 1890. Deževalo je cel dan, nič čuda, saj smo bili v Ištu. Vlažnomokri večer ni imel dosti dela, da nas je pregovoril, šli smo v domačo gostilniško sobo in se vdali udobnemu užitku piva. Brahms se je bil nekoliko zakasnil, bila je že trda tema, ko je zasedel svoj koteček v pritličju hotela »Elizabeta«. O elegantnem salonu, kjer so jedli »fini« ljudje, ni hotel nič slišati, sedel je v prvi sobi, kjer se je po svoji volji lahko zabaval. K njegovi mizi pa seveda ni smel nihče, kdor ni bil posebej povabljen tja. V teh stvarih ni razumel šale in je odgnal vsiljivce z najpikrejšimi besedami, tudi če so bili iz najvišjih krogov. Najraje je imel nekaj glasbenikov in par pisateljev. Tudi mene je doletela čast, da sem lahko večerjal zraven velikega mojstra.

Onega večera naj bi se bil naš mali krožek razširil, z Brahmsom je prišel nov mož v našo sredo. Vsi smo ga radovedno gledali. Majhen je bil, zelo gibčen, brez vseh ceremonij se je vsedel takoj k mladi igralki glasovirja in je začel zabavljati na vse kriplje čez Brahmsa, brž ko je videl, kako se ga mladenka boji. Brahms je bil zelo dobre volje, pa je pozabil predstaviti nam novodošleca. Nismo vedeli, kdo da je, odkod da je prišel, samo po njegovi nebeški surovosti smo sodili, da je enakovreden velikemu našemu simfonikerju. Šele tekom zelo živahnega govora, spremljanega od raznih duhovitih opazk, groženj in kretenj, smo zvedeli ime živahnega neznanca. V najhušem prepiru namreč mu zakliče Brahms: »Menzel, pazite vendar malo na svojo okoliščo.« Sedaj smo vedeli, kdo je sedel z nami pri isti mizi, bil je Adolf Menzel.

Sedaj šele smo pa čisto utihnili, nihče si ni upal vtakniti se v prepir obeh umetniških veličin. Kot dialektikar je bil glasbenik boljši kakor slikar, v živahnem temperamentu je pa slikar glasbenika daleko nadkriljeval. Zato smo se zabavali, ko smo poslušali njuno pričkanje. Naenkrat se Brahms sarkastično nasmehlja, postane čisto miren in reče z najbolj nedolžnim obrazom: »Sedaj Vam bom pa nekaj povedal, gospoda, kar bi bil sicer zamolčal, če bi se Menzel ne bil tako nepokorno obnašal. Torej Menzel gre jutri na ples, kamor si je naročil mlado neizkušeno deklico, misleč, da ga tukaj nihče ne pozna. A on nas ne sme spraviti v zadrego, vsi bomo prišli tja in se bomo vmešali, če bo treba.«

Zmagovito pogleda Brahms naokoli, dobro je zadel, kajti Menzel udari jezno po mizi in vpije neprestano: »To je nezaslišano obrekovanje, to je neumna šala.« — Brahms sam je bil precej v zadregi, hotel se je bil samo pošaliti, ne vedoč, da bi bil lahko napravil zaresno neprijetnost. A brž se je potolažil in govoril priprosto šaljivo; bolj ko smo se smejali, bolj je vpil Menzel divji.

Okoli polnoči smo se vzdignili. Menzel je zabavljaj čez to zapuščeno išsko gnezdo, kjer človek ne dobi kaplje vina več, četudi je še tako »zgodaj«. Hotel je iti domov, kakor je rekel, a opazovalci —

nastavljeni od Brahmsa — so dognali, da je prišel nazaj, in pol ure pozneje so ga dobili v skrivnem kotečku pri stekleničarskega vina. Druga večera smo se kakor ponavadi zbrali pri naši mizi. Tudi Brahms je prišel. Vesel je bil in se živahno zgovarjal o dogodkih prejšnjega večera. »Takoj bo tukaj, ta malopridnež.« Govorili smo potem o drugih stvareh; kazalec na uri je romal vedno dalje, a Menzel se ni hotel kar nič pokazati. »Morebiti se mu je pa kaj pripetilo,« pravi eden. »Kaj še,« odvrne Brahms, »truden je in gotovo je šel spat.« A še skoro v istem trenutku mu bliskoma šine nekaj v glavo, skoči kvišku in zakliče v ngrzdani veselosti: »Otroci, podimo, Menzel je pa morebiti vendarle na plesni zabavi. Pojdimo gledat, če je res.« Cela družba odhiti proti plesišču. Brahms ostane na vratih, mladina pa vde-re v dvorano in glej ga Menzela, v kotu sedi in se prav živahno zabava z mlado gospo. Iz Berlina je bila doma, Menzel jo je bil srečal v Ištu in je šel z njo v plesno dvorano. Seveda se je končalo vse lepo v redu. Mi smo pa vseeno morali ven na vrt, in od tam smo se od srca nasmejali. Brahms nam je prepovedal govoriti o tem dogoku, če bi bil Menzel v družbi. Tako je bil takten in tenkovesten, akoravno vse skupaj ni bilo nič napačnega.

Brahms je rad sedel na terasi pred kavarno Walter in pil tam črno kavo, a samo takrat, kadar ni bilo ljudi. Sedel je zmiraj pri isti mizi, samo nekateri izvoljeni so mu smeli delati družbo. Najraje je imel poleg sebe lepe dame, s katerimi se je prav dobro zabaval. Enkrat je rekel dospej Nikiš, da srebrne goldinarje lahko zlomi s prsti. Neverjetno je zmajevala gospa z glavo, a Brahms je lomil goldinar za goldinarjem z največjo lahkoto. Seveda so bili vsi goldinarji nalašč zato pripravljani. Vsi so se smejali, samo Brahms je postal naenkrat resen. Povedal je zelo čudno zgodbo, kjer je šlo tudi za novce, koje konec pa ni bil tako nedolžen kakor šala s srebrnimi goldinarji.

»V neki gostilni je sedelo več prijateljev pri stalni mizi. Eden pokaže star novce, ki je romal od roke do roke. Medtem so se začeli razgovarjati nekaj drugega in nobeden več ni mislil na novce. Šele, ko so šli domov, je zahteval gospod svoj srebrni novce nazaj, a ni ga bilo več. Prepadeni so se pogledovali. Vsi gospodje so rekli, da se dajo preiskati, samo eden ni hotel o tem nič slišati. Seveda so ga začeli sumiti, da je on denar ukradel in kar ogibati so se ga začeli. Kakor takrat, ko je zginila ona tobačnica. Preiskovanje se ni izvršilo, oni gospod pa ni smel več v družbo. Prihodnjega dne je omizje zopet zbrano. Kako se začudijo, ko pravi posestnik novca, da je denar dobil v gubi žepa, ko se je zvečer slačil. Sedaj šele niso mogli razumeti, zakaj se je dotični gospod tako branil preiskave. Hitro gredo ponj in ga vprašajo, kako in kaj. Pravi: »Ravno tak denar imam, kakor je šel okoli mize, in slučajno sem ga imel včeraj pri sebi. Če bi se bil dal preiskati, bi me bili imeli še bolj gotovo za tatu kakor že tako.«

Veselo je poglavje, kako je iskal Brahms stanovanje. Muzik ima rad mirno

stanovanje in tudi Brahms je hotel tako dobiti. Kje pa dobiš danes hišo, kjer bi ne bil glasovir poleg tebe, nad teboj ali pod teboj! Nobeni ženski ni verjel, četudi mu je zatrjevala, da tam blizu ni nobenega klavirja, imel je pač slabe skušnje. Poslušal se je zato male zvižgače, ki ga je pripeljala do cilja. Če je dobil stanovanje, ki mu je dopadlo, je nagovoril gospodinjno takole: »Gospa, ljuba gospa, prav dopadlo bi mi stanovanje, a jaz imam rad godbo in prav rad vidim, če je okoli mene vse živahno.« »Nikar si ne delajte skrbi,« je go-

spodinja navadno odgovorila, »imamo vse polno klavirjev v hiši, prihajajo pa tudi še možje z vozečo godbo, in prav živahno je pri nas.« — »Prav lepa hvala, ljubezniva gospa, sedaj grem in pridem jutri, da vzamem stanovanje,« je rekel Brahms, zadovoljno se smehljajoč. Tako je šel od hiše do hiše, dokler mu ni slednjič neka gospa odgovorila: »Zelo žal mi je, gospod, a pri nas je naravnost grobna tišina. Ako bi pozneje to zvedeli, Vam raje takoj povem.« Zadovoljen plača umetnik najemnino, dobil je stanovanje.

stem, ki se je nad Avstrijo strašno maščeval!

Italijani! Poznamo vas in celi svet vas pozna kot velike strahopetce. Danes ste junaki, a kje ste bili, ko je vrv avstro-ogrskega krvnika čakala na glave nas Jugoslovancev, boriteljev za našo svobodo? Se-li spomnite, kako ste v prvem hipu iz strahu nosili na prsih in čepicah naše narodne kokarde in nam kricali »Eviva fratelli jugoslavi, eviva Jugoslavia!« (Živijo jugoslovanski bratje, živela Jugoslavija!)

Iz zahvale je ona mala peščica šibeniških italijanašev izročila italijanskim vojnim oblastem listino vam neprijaznih ljudi, katere je treba internirati. Med prvimi ali boljše prva je bila moja malenkost, a z menoj vsi moji tovariši, jugoslovanski revolucionarni mornarji v Šibeniku. Hvala vam za to čast in dokaz mojega narodnega poštenja. Hvala vam za vse, ali zapomnite si, da bo prišel dan obračuna: Oko za oko, zob za zob. Zopet se bomo sešli, naj bo kjerkoli in kadarkoli, da obračunamo z vami in bodite prepričani, da bo pri tem računu naša pravica in junaška desnica premagala vašo silo!

Peter Klemen:

Ženitne ponudbe.

Slovensko slovstvo je tekom letošnjega predpusta znatno obogatelo. Ker pa je navada, da zabeležimo vsak napredek v katerikoli panogi domače prosvete, bi bilo zelo nevhvaležno, če pustimo popolnoma v nemar najnovejšo vrsto lirčne poezije, ki se je od zadnjega Božiča pa do danes razvila navzgor in navzdol, na široko in debelo, kakor bi nihče ne mogel pričakovati. In ta vrsta najnovejše lirike so — vzemite, prosim, popolnoma resno — ženitne ponudbe.

Razen »Bogoljuba« in »Zlate dobe« imajo pri tem ženitvanjskem pokretu menda vsi ljubljanski časopisi enako zaslug. Brez razlike strank in svetovnega naziranja so se tudi v tem oziru sarnili naši dnevniki v skupno delo za napredek in kulturo, ki sta med vojsko toliko trpela, posebno zaradi pomanjkanja ženitvanske lirike.

Na vseh poljih pisane besede smo bili že dosedaj častno zastopani: imeli smo narodno epiko, roman, novelo, poezije vseh kalibrov, od Koseskega do Župančiča, narodne in umetne uganke od Pehlina do Otona, a ženitna lirika je bila pastorka, za katero se ni nihče brigal. Nihče ji ni hotel pomagati na noge in tudi Turkova založba na Dunajski cesti jo je prezrla. Še celo zbirka ljubavnih pisem se je popolnoma poizgubila, ker je Giontini ni hotel več založiti. »Ljubi Janez« in »Draga Marička« sta si nehalo dopisovati.

Pa saj ni, da bi govoril. Vojska je prišla, Janez je odšel k vojakom, Marička pa se je seznanila z mažarskim narednikom, in dopisovanje se je nehalo; knjiga se je izgubila, ker je postala nepotrebna, kajti Marička ni znala mažarščine. Mažar ni znal slovenščine.

Jugoslovanski mornarji v revoluciji.

(Poročilo predsednika revolucionarjev, Ivana Tkalečeviča, v Šibeniku.)

(Konec.)

Izdal sem povelje revolucionarnim poveljnikom ladij in trdnjav, naj se vsi mornarji slovanske narodnosti popoldne oblečejo v svečano obleko ter da me ob tričetrt na tri popoldne počakata godba in moštvo na bivši vojni ladji »Kaiser Karl VI.« Točno ob tem času sem prišel na ladjo in sem našel vse v polnem redu. Ob 3. popoldne pride spremljan od godbe hrvaškega Sokola na obalo pred ladjo odbor Narodnega sveta v Šibeniku. Sprejeli smo na to odbor na ladji ob zvokih »Lepe naše domovine«, izročili mu to največjo ladjo v luki, a za tem vse druge ladje in torpedovke. Po predaji brodevja sem pozval vse poveljnike ladij in ostale revolucionarne zapupnike, ki so se jim pridružili še nekateri častniki na sestanku na okrajnem pomorskem poveljništvu. Tu smo izbrali za admiral fregatnega poročnika Biberja, izvolili ostale poveljnike vojnih ladij in pomožno osebje za vzdrževanje miru in reda. Mene so izbrali za mestnega vojnega poveljnika. Od tega časa so prevzeli bivši jugoslovanski revolucionarni mornarji varnostno službo na kopnem in na morju za mesto Šibenik in okolico. Povsod je vladal popoln red in mir. Ustanovljena je bila narodna straža. Isti dan smo častnike in mornarje drugih narodnosti odpeljali z ladjami na Reko, odkoder so odšli v domovino.

To je v kratkem točno poročilo dela revolucionarne organizacije jugoslovanskih mornarjev v Šibeniku. Smatral sem se dolžnim, da objavim te važne dokumente kot izraz ogorčenja vseh nas in kot protest proti okupaciji in nasilju Italijanov nad našim narodom, na naši zemlji. Povedal sem, kaj in kako smo mi delali, kaj smo bili in kaj smo naredili, povedal sem vse to, da ves svet zna, da se jugoslovanski mornarji, ki so služili v bivši avstro-ogrski mornarici bili proti Avstro-Ogrski in delali proti nji, rušili njeno moč in silo ter ji zadali udarec, ki je pospešil njen padec, njen polom, njeno smrt.

A Italija? A Italijani? Ali Italijanski imperijalisti in kričači?

Mi jih vprašamo:

1. Kaj so italijanske oblasti ukrenile, da pridejo z nami v dotiko in z našo organizacijo po bogu avstro-ogrsko torpedovke »XI«, po kateri so jini mornarji po-

ročali o vsem, kar se pri nas dela. Zakaj so vjeli jugoslovanske mornarje ter torpedovke, kljub temu, da so le-ti izjavili, da so pripravljeni za entento žrtvovati tudi svoje življenje in to v korist poloma centralnih velesil in za zmago entente?

2. Kje so Italijani za časa februarске revolucije leta 1918. v Boki Kotorski? Zakaj niso prispeli v Boko, ko so bili brezžično brzoglasnim potom pozvani in ko jim je poročnik Sešan, ki je s hidroplanom pobegnil k njim, očrtal položaj in zaprosil pomoč? Ali priznajo Italijani, da so krivi žrtve naših mornarjev: onih 4 tovarišev, ki so bili radi njihove neodločnosti in strahopetnosti italijanske mornarice ustreljeni, medtem ko jih je 600 drugih ječalo po kazematah in utrdbah Boke Kotorske, vsi lačni in trpinčeni?

3. Zakaj ni prispelo italijansko brodevje pred Šibenik, ko smo ga mi po odposlani naši ekspediciji, sestoječi iz dr. Stepaneka, Rudolfa Giunia in Valentina Žica v avgustu 1918 pozvali, naj pride in obljubili, da jo uvedemo v šibeniško luko, a poleg tega jim sporočili in poslali vse načrte min in obalnih baterij? Zakaj se tej naši ekspediciji, ko je dospela v Italijo, ni šlo na roko, da pride čimprej do jugoslovanskega in češkega odbora v inozemstvu in do srbske vlade, a da so ju nasprotno še internirali?

4. Ali je pravično in pošteno vse to, kar delajo Italijani v naših krajih, a proti nam?

Italijani! Mi smo vas čakali in sprejeli v Šibeniku kot brate in boritelje za svobodo vseh narodov, a vi ste nas prevarili in vklenili v še hujše suženjstvo kot prej, a v zahvalo še internirate naše ljudi in jih odpravljate v Italijo!

Vi ste danes gospodarji situacije v okupiranih krajih, na naši zemlji. Toda bodite prepričani, da bi vas mi prej poznali, kakor vas poznamo danes, ne bili razvili vaše zastave na naši zemlji, na naših bojnih ladjah, v našem Šibeniku, ker bi raje poslali vsa naša ladja pod našimi narodnimi zastavami na počitek v morske globine. V Šibenik bi prišli samo le preko naših teles. Mi smo vendar zadovoljni, ker ono, kar imate, niste dobili z mečem v roki, da ste dosegli to, ste morali streljati na lastne ljudi. Zapomnite si, da je to avstrijski si-

In ko se je Janez vrnil, ni dobil več bukev, liriko pa si je izbil iz glave s polenskim pretepom za kako drugo Maričko.

Prozaičen je postal ves ženitovski pokret. Vojaki in oficirji so prihajali na dopust in se ženili brez pisem. Vojnih porok je bilo toliko, da ni bilo mogoče nikoli videti iz kavarne Union na Marijin trg, toliko izvoščkov in radovedne ženščadi se je gnetlo krog Frančiškanske cerkve. Uresničile so se besede: Ti, srečna Avstrija, ženi se! Gospodične natakariče v Unionu od same zavisti niso mogle spati, in če si katero klical, naj ti prinese surogatnega čaja vijolične barve, je otrsela z rameni, češ, da si mora pogledati nevesto, njeno toaleta in objokane oči.

Ko sem se nekega dne smejal gospodični Elizabeti, ki je iz same radovednosti hotela zlesti skozi kavarniško okno, se je maščevala na ta način, da mi na kapucincu ni prinesla nič kože, ter pripomnila, da njena temperatura ni radovedna in njena močezelnost sploh majhna.

Vobče je vojno ropotanje bilo nelicno, le tu pa tam se je kdo oglasil in povedal v časopisih možilnim ženskam, da je prost vojaške službe oziroma da je pa na eno nogo, ker druge nima.

Ker ima, kot smo se nekoč učili v sketovi čitanki, lirsko pesništvo namen, da razodeva prikazni notranjega sveta misli in čustva in ker so predmeti, ki pesniku razmikajo srce, zelo različni in mnogovrstni, zato razločujemo tudi razne vrste ženitvanske lirike, ki je ravno letošnji pust buknila z vso silo na dan.

V inseratnih oddelkih našega časopisa so morali podvojiti število osebja. Pri vsakem listu je več stavev stavilo samo ženitne ponudbe noč in dan. Popirja je zmanjkovalo, vevška tovarna ni zadoščala vsakdanji potrebi, uredniki so se kregali, češ, da nimajo prostora za politiko, ker jim lirika pobere toliko strani.

Glavnemu uredniku nekega ljubljanskega dnevnika je postalo vendar dovolj; nastopil je z vsem svojim vplivom pri upravnistvu in zahteval, da se pokliče požarna bramba proti nalivu ženitvanske lirike, a opravil ni ničesar. Pri upravnistvu so se mu v zobe smejali, rekoč, da to nese in je tudi v socialnem oziru koristno. Če je že ustavljen vsak drug promet v Jugoslaviji, naj se ohrani vsaj lirično-ženitvanski promet med ženitnimi osebami obojega spola. Dokazi so se zdeli uredniku pravomočni, ukloniti se je moral, vendar je dosegel vsaj toliko, da so postavili pred upravnistvo vojaško stražo, kateri so naročili, naj skrbno pazi, da ne prestopi vrat nobena lirika sumljiva oseba.

»Da, da,« je pripomnil gospod faktor, a skrivaj je zašepetal straži na uho: »Za sto kron se smeta dati tudi podkupiti, bova delila.«

Kljub veliki podkupnini pa se ven-

dar le ni zmanjšalo število ženitovanskih lirikov.

Slo je dan za dnem enako dalje, uredniki so obupavali, faktorji so se jim pa smejali in si meli roke. Literatura pa je rasla in rasla od ure do ure.

Izrezal sem si iz časopisov nekaj vzornih primerov ženitvanske lirike in te moram priobčiti.

Poslušajte!

Računski podčastnik livše avstrijske armade z 200.000 kronami lastnega premoženja se želi seznaniti v svrhu ženitve z mlado žensko brez preteklosti, ki bi imela veselje do poštenih trgovine na debelo. Prednost imajo gospodične, ki so že tekom vojske služile v vojaških pisarnah. Dopisi s slikami naj se pošiljajo na naslov: Enaka stremljenja 1919.

Razlaga in popravki: Namesto »lastnega« naj se čita »prigoljufanega«, namesto »poštene« naj se bere »navijalske«. Kakšne so ženske brez preteklosti, ne vem. Enaka stremljenja 1919 = Goljufali bomo letos kot smo lani. Vse drugo je jasno.

Druga ponudba se glasi:

Mladenič, star 45 let, išče mlado, duhovito in lepo družico za življenje, ki naj ne bo stara nad 20 let, a mora biti izvežbana v kuhinji in klavirju. Sam igra tamburico, okarino in razpolaga z imovino 600 tisoč kron ter dvema hišama v Ljubljani. Omenjeni mladenič je vrlo inteligenten, dobrega srca in trgovsko zelo naobražen. Reflektantinja naj blagovolijo poslati svoje slike na naslov: Iz nič raste veliko, 0 — 600.000. Namesto lepote, mladosti in duhovitosti se zahteva za vsako posebej 100.000 K.

Kdo je to? Mladenič ni, ker ima že nad štiri križe na sebi. Ker igra tamburico in okarino, utegne biti brivec, toda tudi to ne bo prava. Omenjeni mladenič je trgovsko naobražen, torej je bil pred vojsko kumi, ki si je z navijanjem prislužil med vojsko 600.000 kron, dočim prej ni imel ničesar. O tem priča njegovo geslo (pokvarjen pregovor) in številka 0 — 600.000. Kuhinja in klavir spadata po njegovem okusu skupaj, naobraženost poje iz okarine in tamburice.

Tretja je taka:

Zaveden Slovenec, 35 let star, uradnik v VIII. činovnem razredu, se želi seznaniti z enako Slovenko, ki ljubi našo prelepo kranjsko domovino in ima nekaj dote. Pisma in slike morajo adresirane biti na naslov: »Slovenec sem 1919.«

Se vam zdi, da je to res zaveden Slovenec? Ta mož je nemškutar iz več ozirov: 1. ker čuti potrebo, da poudarja svoje slovenstvo na vseh straneh, 2. govori o kranjski domovini, 3. morajo adresirane biti ni ravno pravilno slovensko in namesto »Slovenec sem 1919« bi moralo stati »Slovenec sem postal 1919«.

Pust jej Nocoj bo konec za sedanji čas tako malo primernih budalosti in

rogoviljenja, upajmo, da bo vsaj za nekaj časa utihnili tudi ženitvanska lirika in nje poetje.

Ne vem sicer, če so se gospod računski podčastnik, petinštiridesetletni mladenič in »zavedni« Slovenec že obabili ali ne, vendar mislim, da bi bil današnji dan zanje najprimernejši. Dekleta, čitajte ženitvansko liriko, drugače ... no, saj veste.

Aprovizacija.

a Amerikanski sladkor in kavina primes za V. okraj. Stranke V. okraja dobe v sredo, 5. t. m. na. izkaznice za krompir amerikanski sladkor in kavino primes pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Stranka dobi za vsako osebo pol kilograma sladkorja in ¼ kg kavnine primesi, kar stane 5 kron. Določa se ta-le red: Dopoldne od 8. do 9. ure štev. 1 do 230, od 9. do 10. ure štev. 231 do 460, od 10. do 11. ure št. 461 do 690, od 2. do 3. ure štev. 691 do 920, od 3. do 4. ure štev. 921 do 1150, od 4. do 5. ure štev. 1150 do konca.

a Amerikanski sladkor in kavina primes za VI. okraj. Stranke VI. okraja dobe v četrtek, 6. t. m. na. izkaznice za krompir amerikanski sladkor in kavino primes pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Stranka dobi za vsako osebo po pol kilograma sladkorja in ¼ kg kavnine primesi, kar stane 5 kron. Določa se ta-le red: Dopoldne od 8. do 9. ure štev. 1 do 220, od 9. do 10. ure štev. 221 do 440, od 10. do 11. ure štev. 441 do 660, od 2. do 3. ure štev. 661 do 880, od 3. do 4. ure štev. 881 do 1100, od 4. do 5. ure štev. 1101 do konca.

a V sredo ne bo govejega mesa. Mesarji v sredo ne bodo prodajali goveje mesa, ker je izostala zadostna dobava živine po Vnovčevalnici za živino. Iz istega vzroka tudi mestna aprovizacija ne bo mogla pred petkom, oziroma pred soboto oddajati mesa zavodom in gostilničarjem ter strankam ubožne akcije B.

a Stranke, ki dobivajo meso pri Burji, se imajo zgledati v aprovizačnem uradu na Poljanski cesti 13, I nadstr. v sredo, dne 5. t. m., kjer dobijo nove izkaznice za meso. Prinesti je s seboj: 1) staro izkaznico za meso; 2) rumeno ali zeleno rodbinsko legitimacijo; 3) železničarji, nakupne knjižice, oziroma potrdila o številu oseb in 4) kdor jo ima, izkaznico ubožne akcije. Uradne ure dopoldne od 8. do 12. in popoldne od 3. do 5. ure. Stare izkaznice za meso so neveljavne, kakor hitro dobe stranke nove izkaznice.

a Bele štruce. Mestna aprovizacija je sklenila začasno pogodbo z neko hrvatsko parno pekarno za dobavo belih štruc iz pšenične moke. Štruce bodo 25 dekagramov težke in se bodo prodajale od srede, dne 5. t. m. dalje po 2 K v vojnih prodajalnah na Bregu, v Prešernovi ulici in v Šolskem drevoredu. Prispelo bo vsaki dan 2000 štruc, če nastane potreba, dobilo se jih bo dnevno do 5000 kosov. V očigled popolnemu pomanjkanju krušne moke, je bila mestna aprovizacija prisiljena, poseči po tem obupnem sredstvu, da bo občinstvu v najhujšem času vsaj nekaj kruha na razpolago.

Krvnikova vrv.

Roman. Spisal Aleksander Petöfi.

(Dalje.)

»Gospod tovariš,« se je oglasil v kotu nek mož, ki je ravnotako molče sedel v drugem kotu kot jaz, bil toliko star in tako raztrgan kot jaz, »gospod tovariš, ali ste že slišali kdaj o Kasparju Hiripiju?«

»Nisem imel te časti...« sem odgovoril.

»Obžalujem, zelo obžalujem, ker sem jaz...«

»To me veseli... želite piti z menoj,« sem dejal.

»Z zadovoljstvom...« in popadel je mojo steklenico.

»Ej prijatelj,« sem dejal, »jaz Vam nisem ponudil zato, da bi res pili, ampak zato, ker je taka navada...«

»In moja navada je, da ponudb nikakor ne zavračam...«

»No, dobro. Pijte!«

»Bog Vas živi!« je dejal moj novi tovariš, dvignil steklenico in napravil tak požirek, da ni več mnogo ostalo v nji. »Imam čast,« je dejal, in mi dal steklenico, da sem izpil ostanek. Potrkal sem s prazno steklenico ob mizo... krčmar jo je napolnil znova.

»Ali pa veste, blagorodni gospod,« je začel oni, ki ni imel navade, da bi se branil ponudb, »ali veste, čemu pravzaprav stojim tu pred Vami?«

»Slutim,« sem dejal in škilil na vino.

»Ne slutite... to je bil samo mal dogodljajček. Prišel sem, da Vam častitam! ker vi ste velik mož, večji nego jaz, ki se imenujem Kaspar Hiripi.«

»Ah, Vi ste zelo dober...«

»Samo pošten. Ja, moj gospod, Vi ste me osramotili, da sem zardel od sramu.«

Po dolgih letih se me je prvič zopet polastila radovednost... bil sem radoveden, kakšen je njegov obraz, ko zardi, ko že itak ni mogel biti bolj rdeč, kot je bil. Svoj pogovor je nadaljeval takole:

»Da, moj gospod, Vi ste me osramotili in jaz sem zardel; obenem pa se je vzbudilo v meni spoštovanje, ki ga gojim vedno nasproti onomu, ki ima večje zmožnosti nego jaz. Tako je..., talent vzbudi zavist v nižjih dušah, v plemenitih dušah pa spoštovanje. Drzen sem in se štejem k drugim...«

»To je lepo,« sem odgovoril. »Toda do sedaj še ne vem, v čem obstoji moja prednost pred Vami?«

»V čem? V tem, da ste Vi v pijančevanju večji mojster, nego jaz.«

»Nemogoče...«

»Tako je, sveta resnica! Vi boljše pijančujete, nego jaz, in to je, pri moji sveti časti, mnogo.«

»Da, moj gospod,« sem dejal. »Vaje naredo mojstra.«

»Vi ste moder mož, Vi govorite čisto resnico. Exertitium facit virum... ali veste, kaj to pomeni? razumete latinsko?«

»Tako precej.«

»Da? Ah... ta beznica ne zasluži te sreče. Naenkrat dva učenjaka v nji! Usoda zamuja pogosto svoje darove v nič. Gospod, da bi bil jaz gospodar gostilne, ki ste jo blagoslovila nosetiti dva učeniaka

cel teden bi plavala v samem medu in mleku in to zastoj. Toda v tem krčmarju gotovo ni toliko človečnosti, da bi storil kaj takega, kaj?«

»Tudi jaz sem tega mnenja,« sem dejal.

»Ne res? ah, to so težki časi za učenjake, ker se pri nas učenost še vse prezačo spoštuje. Gvadany pravi zelo lepo: Kako je to, da je oni, čigar učenost je tako velika — — — vendar pozabljen od sveta. Gvadany govori vedno tako lepo. O, Gvadany je moj poet! Občudujem ga, ljubim ga, polovico njegovih del znam na pamet. In veste, kako, da sem ga tako zelo vzljubil? Ker je spisal »Notarja iz Peleske« in sem bil — tudi jaz notar; toda, jaz sem pustil službo, da, jaz sem pustil službo;... ne mislite morda, da so me spodili. Še danes objokujem ono vas, ki sem jo zapustil, ker se name nanašajo one besede, ki jih je dejal Gvadany o »Notarju v Peleski«: »Na bregovih Samoša ni bilo takega ko on, ni hodil v plašču, v kožuhi se je ponašal, še porotnikom se je postavil, ker je bilo čuda postav v njegovi glavi...« Moja vas me je ljubila, častila in vendar sem jo zapustil in prišel sem. Popadlo me je veliko veselje za umetnost in postal sem duša neke potujoče gledališke družbe — namreč šepetalec. Ker pa ni na svetu bolj pokvarjenih ljudi, kot so komedijanti, sem zbežal od družbe in se odpovedal umetnosti. Toda moje življenje Vam bom pripovedoval pozneje... ker se, kot upam ne bova tako kmašu ločila. Obdarujem Vas s svojim večnim prijateljstvom. Midva spadava skupaj. Obadva sva učena človeka; obadva izvrstno razumeva plemenito rokodelstvo pijančevanja... čeravno imate prednost Vi... toda z božjo pomočjo se bom poboljšal tudi jaz in oba bova imela svobodno in neodvisno življenje. Slavno bodočnost si narediva, kaj ne? srečna bova šla skozi življenje, kot dva zaljubljena skozi zelenje lepega vrta; kaj pravite k temu? ... toda za vrata vendar, tako dobri prijatelja, pa si rečeva še vedno Vi! To je ostudno! Pustiva ta Vi in rečiva si Ti — kaj?«

»Zavoljo mene?« sem dejal in skomignil z rameni. »Toda Vi ne boste... toda ti ne boš imel mnogo koristi od mojega prijateljstva.«

»Koristi?« je zavpil prijatelj jezen, »tedaj misliš, da sem postal radi koristi tvoj prijatelj?«

In iz jeze je zlihl dve tretjini moje steklenice v svoje grlo.

»To je res,« je dejal, »da pijem zdaj tvoje vino, toda ne boš se, tudi ti boš pil od mojega. Zdaj se mi godi malo sitno; ne bi našel ni vinarja v mojem žepu... toda to bo trajalo le do prihodnje vasi...«

»In tam?«

»Tam bo denarja, prijatelj, toliko ko peska. Zato, krčmar, napolni to steklenico.«

»Kdo bo plačal?« je vprašal krčmar.

»Kdo bo plačal?« je vpil Hiripi; »gotovo je bil spesnil Gvadany na vas besede:

— Malo vranov, dragi, si na ražnju zrl; nlski jedel žemelj, le suh kruh si žrl; spal

si le na trdih »kocih«, staviš to vprašanje, pričlaš vsem, da si koštrun.« Napolni steklenico in prinesi jo.«

»Preje bi rad videl denar,« je dejal krčmar.

»Moj dragi prijatelj tu bo plačal,« je dejal Hiripi in pokazal name.

»Da, jaz plačam... tu je tudi denar za ostalo.«

»Tako je prav,« je dejal krčmar. »Na njegov račun ne bi dal niti en naprstnik vina. Zo včeraj je zapil ves svoj denar pri meni; zadnje merice že ni mogel plačati več... nek umazan in raztrgan robec mi je dal zato.«

Krčmar nama je prinesel znova polno steklenico.

»Ali, gospod Kaspar,« sem dejal, »to je tudi zadnje; denar mi je že pošel.«

»Dal bo tudi za prstan, ki ga nosiš na roki...«

»Za tega ne bo dal.«

»Zakaj ne?«

»Ker mi ne gre s prsta...«

»Poskusiva...«

»Ne bova poskusila...«

»Misliš, da ga ne morem vzeti a prsta...«

»Verjamem ti, a ne trudi se...«

»Hm, morda je to spomin na tvojo ljubico?«

»Naj že bo kar hoče.«

»Pusti neumnosti, prijatelj. Ali veš, kaj pravi Gvadany? ... on pravi, da konjem in ženam ne verjemi, ker so oboji polni prevare.«

Izpila sva vino in se podala na pot. Ko sva odšla, je mrmral krčmar za nama:

»Dva prava tička; ta dva tičeta skupaj.«

Jaz sem se opotekal s svojo malomarnostjo po cesti dalje, Hiripi pa je citiral parkrat svojega Gvadanya, pomaknil kapo na uho, začel tolči peto ob peto in peti:

»Še dva krajcarčka sem imel, globoko zakopana,

Bil sem smoker ves, prej ko sta bila izkopana.

Kdor vedno pije, se mu tako godi, Dokler v grobu črnem miru ne zadobli.«

»Grobovi... grobovi... začel sem misliti na grobove.

14.

Hiripi res ni sklenil najinega prijateljstva iz egoizma, če se more imenovati najino razmerje prijateljstvo in zakaj ne? Ker sva bila oba razcefrana vagabunda in pijanca.

Postala sva prijatelja.

Jaz sem bil njegov prijatelj, ko sem vedel, da me ne more ogoljufati, da ne morem izgubiti ničesar na zemlji, in da je bil on moj prijatelj, dokazuje to, da ničesar ni pričakoval od mene in je vendar šel z menoj. Šla sva skupaj od kraja do kraja. Moja naloga je bila, da sem poiskal v gostilni prenočišče, on pa je obral med tem duhovnike, učitelje, notarje in kar je bilo učenih gospodov v vasi. Prinesel je groše in včas goldinarje. Vse je izročil meni. Ni mi dejal drugače ko:

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cenčič.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani